

Gazet'a ese de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F6i'a, candu concedu ajat6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri externe 12 fl. v. a. pe unu anu s6u 2 1/3 galbini mon. sunat6ria.

Anulu XXXVI.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pontru serie 6' cr. Taca timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 30.

Brasiovu 30/18 Aprile

1873.

Brasiovu 30/18 Aprile n. 1873.

Declaratiunile consiliului municipale alu Faragasiului au produsu sange reu intre maghiari — semnu securu acest'a, ca au fostu bine rumegate incatu au taiatu pe ultraisti la ficati. Indata la audiulu acestui pasu valorosu unu ordinu telegraficu alu ministrului de interne din 27 Aprile dispuse, precumu suntemu incunoscintiati, a se conchiamá de nou consiliulu municipale in siedintia extraordinaria. In ac6st'a siedintia póte se va publicá unu ordinu ministerialu, prin care se voru nimici conclusele din 8 si 9 Aprile ale consiliului municipale. Siefulu juridictiunei a si conchiamatu consiliulu pre 6 Maiu a. c. Acumu se va vedé déca consiliulu municipale e domnu preste convingerile sale politice nationali. Una trestia lesne se póta de ventu, una municipalitate constitutiunale inse conscia de dreptulu si datori'a sa va sci a se tiené la innaltimea oblegamintiei sale constitutiunali si a atitudinei politice nationali.

Unu alu doilea casu de anarchia constitutiunale -lu avuramu numai acuma in Aradu, unde vice comitele Tabajdy in contra legii a cutediatu a ordoná prin decretu, cá comunele romane se -si substérna preliminarile sale la comitetulu comitatensu si in limb'a maghiara, pre lenga a s'a; dér' protestele comuneloru in contra acestui arbitragiu resesira in fine invingátorie, cu t6te, ca vice-comitele infuriatu pentru proteste depusese pe toti judii si notarii comunali din satele de unde se redicara proteste. Adeca ajutata ac6sta cauza si de deputatii nationali, influintiandu si acestia la ministeriu, lupt'a cu anima romana silí pe ministeriulu de interne a cassá ordinatiunea cea fara-de-lege a anarchistului de vice-comite. Dupa „Alb.“ d. dep. Bonciu a interpelatu pe vice-comite despre motivele, carii l'a indemnatu a decretá acea mesura nelegale. Tabajdy sei fi respunsu mistificandu starea adeverata a lucrurilor. Unu argumentu alu vice-comitelui inse, dupa care romanii ar' fi indiferenti si nepaseteri de adunările comitatense, din care cauza ar' avé a-si ascrie siesi multe din urmarile neplacute, pune si pe „Alb.“ la ganduri, si ne face si pe noi se repetimu ceea-ce amu disu de multe-ori:

Romanii trebuie se se folosésca cu cea mai mare energia de orce drepturi, cari le mai competu in viétia municipale, ca-ce de nu, ei voru perde inca si acelu pucinu dreptu, pre care dupa legile de astadi -lu mai potu exercitá pentu binele propriu si alu natiunei. Dér' apoi lupt'a pentru dreptulu nationale politicu cata resolutiune nu ne pretinde? —

Dominec'a trecuta s'a deschisu cu solemnitate sinodulu archidiecesanu alu metropoliei gr. res. conformu prescrieriloru „Statutului organicu“.

Le dorimu consolidare prospera, latiendo spiritulu pentru binele comunu nationale. —

Septemana trecuta a avutu locu aci in Brasiovu unu feliu de dare de séma a deputatului sasu Vachter innaintea alegatoriloru sei. Acest'a precunu si colegiulu seu Fabritius deputatulu Seghisi6rei, erau cu deosebire in prepusu la una parte mare a alegatoriloru loru, ca voiescu se parasésca basea programului nationalu sasescu dela Mediasiu, inchinanduse mai multu proiectului de lege ministerialu alui Vilhelm Toth, pre care sasii lu combatura aspru din punctulu de vedere nati-

onalu alu loru. Dér' se intempnara ddloru de catra programisti cu admonitiunea, ca sasii nu se voru departa6 j6ta dela cele 12 puncte nationali din Mediasiu, ca vai de ei, déca voru lasa din mana de voia buna drepturile avute, ca-ce atunci nu le voru mai avé nece odata, precandu cele luate cu forti'a, dér' aperate, le mai potu recasciga ori prin concederea atagoniloru, ori prin sil'a impregiurariloru. In cestiuni de existentia nu e ertatu a trafica, dice si sasulu in „Kr. Z.“ —

Diurnalele unguresci se ocupa multu de misiunea ministrului presiedinte serbescu Iovan Ristic, care se afla la Vien'a spre a se consultá asupra mai multoru cestiuni insemnate cu ministrulu de externe c. Andrassy. Maghiarii se temu de Ristic si admoniéza pe c. Andrassy cá se nu intre in laturile lui si se suscite asia cumva total'a cestiune orientale. Se asecura inse, ca Ristic ar' avé de scopu numai si numai regularea unoru affaceri economice seri6se privit6rie la calea ferata intre Turci'a, Serbi'a si Austri'a. Pe Ristic -lu descriu cá pe unu barbatu de statu seriosu, intieptu mai multu tacutu si superioru in comerciulu politicu.

La Francfurtu la Menu a fostu mare versare de sange intre nemti din caus'a augmentatiunii pretiului berei. Fortia armata a itnervenitu si a trasu focuri. In resbelulu acesta pentru bere cadiura 12 morti si fura raniti 38.

In chanatulu Chivanu intre rusi si tatarosii locuitori inca s'a versatu sange, rusii dicu, ca au cadiutu unu cazacu, altii, ca 12. —

Epistola deschisa.

Clusiu, 14 Februaru 1873.
(Urmare.)

Cele mai multe sessiuni urbariale deja nu mai suntu intregi, ci inca inainte de 1848, ér' mai vertosu in anii de atunci espirati, suntu impartite in cate trei patru si mai multe parti, asia, ca din ele numai cu mare truda potu trai plugarii, si fórté multi dintre ei suntu constrinsi a cumpará cu bani intr'una parte a anului, bucatele trebuint6se pre s6m'a casei, chiaru si acum'a, candu mosiele — luandu preste totu — nu suntu inca tocma de totulu infasiate.

Care va fi inse s6rtea plugariloru nostri numai si preste unele decime, da inca in tempuri mai departate — dicu — care va fi s6rtea loru, de nu voru fi indemnati, pana inca nu e prea tardiu — cá se -si tramita pruncii la sc6la si la invetiarea 6re-carei specie a meserieloru? Déca nu se voru prevedé de tempuriu, si voru voi si in venitoriu a se nutri cu toti casnicii numai si numai din productulu pamentióreloru: aceste in cateva dieci de ani devenindu prin impartiestine bucatatite in cate si mai cate fasciutie fórté micutie — este invederatu, ca, mai cu séma pre lenga o asemenea primitiva modalitate de economisare, cá cea de pan'acuma, inca si mai pucinu voru poté produce atata recolta, cá se le dé nutrementu si midiulocu de ajunsu la sustienerea vietiei tuturor si platirea dariloru s. c. l. Astufeliu plugarii voru cadé securu intr'o nesuportabila miseria adenca; voru alcatui una clasa nóua de „proletariatu plugariu“. Ast'a va fi s6rtea loru — in casulu susu atensu, inca si atunci, candu altumentrelea s'ar' abstiené de totu de beutura de vinarsu, si ar'

fi cumpetati si muncitori stradalnici; vedi bene, ca asia mai tardiu ar' deveni in seracia, si mai vertosu de ar' avé ocaziune a se face cunoscuti cu o economia mai rationale, t6te aceste ar' elevá bunastarea loru in nu pucina mesura; inse e evidentu, ca inca si pre lenga o serguintia si buna economisare — senguru din r6d'a unoru atari pe-tecutiuri de pamentu, precumu voru fi adeca sfesiate mosiele prin deseale impartiri in decursu de 50—60 ani, totusi nu se voru poté sustiené cu intrég'a loru familia.

Da (déca nu voru fi de tempuriu desteptati si sfatuiti spre apucarea si a altoru feliori de modruri de castigu, si cei mai seraci dintre ei nu voru fi chiaru si materialmente ajutorati spre a poté dá pruncii la invetiatura séu maiestria) intrebú: ce s6rte potu asteptá inca urmasii acelorú fosti urbarialisti, cari siedu la munti séu aiurea, unde pamentulu resplatesce munc'a fórté avaru; apoi sucesorii acelor'a, cari au numai locu intravillanu adeca una gradinutia, cu o casa pre ea; si ce s6rte voru avé urmasii atatoru sermani de curialisti, carii nu s'au liberatu, si nu au potutu inca, séu neci voru poté candu-va rescumperá locurile avute, si cari nu posedu pamentu propriu neci de marimea unei palme, ci pentru bordeele si pamentiórele ce tienu servescu robote — si acumu, séu platescu taxe?!? *).

Grave si moment6se suntu aceste cestiuni, ar' meritá cá se ne ocupamu toti cu ele mai adeseori si mai intensivaminte, — nu numai pe noi ne interessédia aceste lucruri, ci si pe toti ceialalti compatrioti ai nostri, ba; tocma si pe statulu intregu. —

In catu pentru noi aceste întrebări, asia dicundu, involvu nu mai pucinu decatu insusi esistenti'a natiunii nóstre! de 6ra-ce temeli'a acelei'a e — poporulu romanu; decadiendu dér' si perindu — in adencimea miseriei — poporulu, ar' incetá a mai existe si natiunea. —

In nexulu celoru spuse in acestu capitulu, insemnu aici, ca necurmatu ne vaietamu, ca suntemu seraci; ast'a e si dreptu; dér', 6re nu e dreptu si aceea, cumu ca pauperismulu nostru nu -lu potemu atribuf senguru numai nescaroru atari impregiurari bene cunoscute, pre cari a le scaimbá sta afora de poterea nóstra, ci lu potemu atribuf in una parte — chiaru si vinei nóstre proprie?:

Lasamu nefolosita una multime de atari isv6ra deschise, cari de feliu nu ne suntu neaccesibile, si cari iute ni-ar' poté promové bunastarea nóstra — aventulu nostru atatu intelectuale, catu si materialu. — Adeseori dicemu, ca nu avemu bani de a contribuf la cutari si cutari nobile scopuri de comunu folosu, si indeosebi noi carturarii in spriginirea si a literaturii si a diurnalisticeii romane suntemu fórté avari; si pre langa t6te aceste (cá se nu me afundu in disertari lungi despre necesitatea invetiamentului si a deosebiteloru scientie in genere, si

*) Unele propuneri privit6rie la radicarea bunastarei poporului, si in deosebi si a munteniloru se contienu si in disertatiunea mea modesta prelésa in adunarea asociatiunei in Gherl'a. — Er' incatu pentru asiá numitii curialisti: fia-cene se póte convinge de neinvidibil'a s6rte a acelor'a si din opuscululu meu unguresce edatu in Clusiu la an. 1868 „despre necesitatea commentarei“ preinaltei patente urbariale din 21 Iuniu 1854 si despre unele modalitati recomandate spre usiurarea rescumpararei servitiuriloru curialistiloru. L. V.

a scientieloru reali si a artelor etc. etc. in specie, si cá se nu mai repetu nece ceea ce amu spusu deja despre multime de milli6ne, carii in fia-care anu prepedimu pentru diferitele specie de vinarsu) intrebú numai ca: potemu negá 6re, cumca din anu in anu, in comparatiune cu impregiurarile n6stre materiale, damu p'aci'n colo f6rte insemnate summe de bani pentru atari articluri de luxu, cari nu ne suntu neci de unu folosu realu, séu de cari nu avemu de feliu trebuintie neincungiurabile, si fora cari amu poté traí onestu ci prea bene?!

La mai multe milli6ne suie si summ'a acelorú floreni, cari noi romanii cauta se platimu pentru diverse felii de necesarie manufacture, haine si alte articluri trebuinti6se: Nu e dreptu 6re, ca din aceste summe f6rte pucinu curge in mana romanésca, — ba adeseori nu avemu nece aceea consolare baremu, ca inogatimu pre proprii nostri compatrioti cu acesti bani, ci o parte mare a acestorú summe éssa din tíer'a n6stra, si mediatu se stracura in pung'a fabricantiloru, industriasiloru si comerciantiloru straini? Nu ar' fi bine 6re, si tocma si acele impregiurari, pre cari in cele premerse le amu indegetatu, nu ne impingu 6re f6rte impetiosu, cá — si pan'atunci, pana candu ne va ajutá Ddiu pre noi si pre ceialalti compatrioti la unu progressu mai inaltu pre aceste terenuri — noi romanii — mitandu esemplele celor'alalti compatrioti ai nostri — noi inca se ne silimu a ne apucá catu mai multi baremu de acele ramuri ale castigului, pre cari mai usioru potemu pune manele; cá se avemu nu totu numai popi si amplotiati s. c. l., ci si comercianti si industriasi catu mai numerosi, pentrucá se ne ajutam si pre acésta cale spre a ne mantú de seracire, si cá cu banii nostri nu totu numai pre altii se-i inogatimu, ci barem una bunica particea a acelor'a se curga in manile conationaliloru, promovendu bunastarea si a acelor'a si respective chiaru si a natiunei intregi si a patriei insasi?! *).

Avendu deci in vedere cele ce amu accentuatú in acésta parte a epistolei mele, mi iéu voia a me adressá la pr. st. dv6stra si la ceialalti pr. o. collegi a-i d-v6stra cu aceea fratiésca rogare, ca, cá nesce 6meni, cari prea bine cun6sceti marea importantia a obiectelorú supr'a pertractate, ba mai multu séu mai pucinu dejá v'ati si ocupatu in foile d-v6stre cu ele: se benevoiti si mai adeseori a ne vorbí nóne despre t6te aceste teme indegetate; se benevoiti in venitoriu si cu mai mare silintia a ve fo-

*) Aici afiu cu cale a memora, ca inca inainte cu vr'o 12—13 ani bravii locuitori romani ai comunelorú tienat6rie de comitatulu Dobocci — indemnati prin zel6sele si insufletit6rele inpintinari ale fostului jude primariu comitatensu Mihaiu Bohatielu si ale fericitului Ioane Sipotariu — din obligatiunile lorú de imprumutu de statu o suma de 20 mii fl. au daruituo spre scopuri scolastice séu besericesci; si indeosebi cea mai insemnata parte acelorú obligatiuni au donatu-o espreu pentru infintierea unei atare sc6le romane centrale la Gherl'a, unde afora de studiele ce se invétia in sc6lele normale, se se d6 la invetiacei, mai vertosu instructiune de una séu alta asemenea meseria, care pe la sate suntu mai necesarie. — Scopulu dér' celu mai de capetenia alu daruitoriloru a fostu si este, cá se ésa din acea sc6la invetiacei asia, catu pe langa sciintiele elementare se scia 6re-care ramu de industria baremu in atata mesura, cá asiedianduse in loculu nascerei, se scia face unu caru, unu cosiocu, cisme, séu mese etc., séu de va vré se se póta perfectiona si mai departe. — f6rte salutaru a fostu acestu scopu, dér' — dorere — nu s'a esecutatú inca, desi atata vreme a trecutu dela contribuirile aceste frum6se, cari si atunci trecura preste dóuedieci mii fl. si desi ar' fi produsu si pana acumu multe efecte favorabile. Ar' fi de doritu, cá se fia realizata fora mai departe amenare acésta sc6la, ce cu atatu mai usioru s'ar' poté intemplu, de 6re-ce inca in timpulu, candu erá Exc. Sa d. metrop. Dr. Ioane Vancea eppu la Gherl'a, s'au si cumperatu dejá 2 frum6se case, pe care Exc. Sa le a reparatu pe spesele sale; si industriasi localii pentru o anuale rebonificare per 80 séu 100 fl. asiá credu, ca nu ar' refusa a da a casa instructiune la invetiacei.

L. V.

losi de t6t'a potere a pressei spre a face cá — disparendu catu de curendu prejudeciele cele sinistre, ce se mai sustienu inca intre noi pana in diu'a de astadi, mai vertosu in privint'a meserieloru — se pricepem si noi odata t6te periclele ce ne amenentia in casu, candu amu lasá afora din vedere cele susu insirate, si in urma se ne convingemu cu totii, cumca: nu e bine se se imbuldiésca tinerimea mai numai la carierele de preoti, invetiatori, amplotiati si advocati, ci chiaru interessulu lorú insusi, catu si a natiunei intregi pretende, cá o buna parte a junimei studi6se se se pregatésca pre alte cariere de scientie reali, arte, industria, economia rationala, comerciu etc. etc., cari suntu totu atate cariere asemenea onorifice, in comunu folositi6rie, si relativamente mai independente, — faceti-ne atenti, ca déca s'ar' imbuldi pré tare aspiranti de popi si amplotiati, nu va fi cu potintia se póta capetá toti statii asemenea; asia apoi aceea cari n'au avutu norocu se capete applicatiune, adeseori nu voru mai sci, ca cumu se-si póta susutiené viati'a; ba cari dintre ei voru fi mai debili de caracteru, se voru lasa de a fi folositi de unelte chiaru si in contra interesselorú beserice séu ale natiunei, numai cá se póta incapé in vreunu postu si se nu móra cu muieri si cu prunci de f6me; se binevoiti in deosebi a pertractá si acele intreburi, cumu amu poté intre impregiurarile de facia afá mediul6ce mai eficace spre a poté indemná si ajutorá pre poporu, cá se d6 catu mai multi prunci la invetiarea unei séu altei maiestrie? Cumu ne ar' poté spriginí in asta privintia asociatiunile n6stre intr'o mai mare mesura de catu pana acumu? Si in ce tipu amu poté midiuloci, cá in acésta se ne vena in mai mare mesura decatu pana acumu in ajutoriu insusi statulu? Nu e bine se se imbuldiésca tinerimea mai numai la carierele de preoti, invetiatori, amplotiati si advocati, ci chiaru interessulu lorú insusi, catu si alu natiunei intregi pretinde, cá o buna parte a junimei studi6sa se se pregatésca pre alte cariere de scientie reali, arte, industria, economia rationala, comerciu etc. etc., cari suntu totu atate cariere asemenea onorifice in comunu folositi6rie si relativamente mai independente.

Alu doilea ce amu vrutu a accentuá cu privire la educatiune, este urmatoriulu:

Eu pre langa t6te ca cei inalti si bine meritati demnitari si alte prea stimate organe, intru a carorú suprema inspectiune si conducere suntu incredintiate gimnasiele, seminariile, si celelalte sc6le romane confessionali, si respective invetiamentulu — fara indoiea toti prea bine cunoscú recerintiele unei educatiune perfectu corespundi6rie, dicu — pre langa t6te aceste eu — din scopu ca incordat'a priveghiare a acelorú organe si a intregi natiune cu atatu mai siguru se nu póta langedí — a-si dorí, cá foile n6stre se nu incete a repetá f6rte adese-ori, cá: pentru Ddiu! nu cum-va la educatiunea tinerimei se se pórté grige singuru numai de cultur'a mentale, ci totu odata si de cea corporale *), dér' mai pre susu de t6te se se in-

*) In catu sciu, gimnastica cá studiu obligatu intre t6te sc6lele romane superi6re din patri'a n6stra singuru numai la Blasiu si inca in Brasiovu se invetia; ér' in catu pentru igiena populare — nu sum informatu ca aceea invétiasé séu ba: desi necesitatea invetiarei acestora e evidenta. — Ce sciu siguru, e aceea, ca dupa datele statistice, mortalitatea intre noi e neproportionatu f6rte mare: Asta devine mai vertosu din aceea, ca poporulú abia are, ma neci catu de pucine cunoscintie despre regulele susutienerei sanitatei; de aici devinu unele abusuri contra regulelorú sanitarii: d. e. candu suntu ostentii mai tare, beu apa rece, si din asta capeta adeseori aprindere de plamani; abia s'a topitu néu'a, se culca pe pamentulu umedu si rece si din evaporatiunile acestui'a: capeta matrice, reumatismu, lang6re s. a. Postescu cá buni crestini, apoi dupa ce trece postulu, se apuca de mancari grase si manca multu spre a se desdauná si pentru catu au postitu. — Si ingreunéza stomachulu, si capeta multe bóle. P6mele, in specia prunele nec6pte le manca cei mari, si mai cu

tinda educatiunea si la nobilitatea animei; cá asiá apoi tenerii, pre langa sciintiele necesarie, practice si acomodate recerintieloru deosebiteloru cariere, la care se pregatescu, si pre langa obicinuirea la o laboriositate diligenta, se mai capete si o desvoltare sanet6sa fisica, si se fia implantatu in fragedele lorú animi unu simtiu adencu religiosu, moralitatea, am6rea ferbinte catra natiune si patria, simtiulu de on6re si dupa potintia t6te virtutile, ce servescu spre impodobirea omenirei.

Sementi'a cea buna — cu o corespundi6ria modalitate semenata — nu va cadé pre stanca, ci in cele mai multe casuri — in pamentu manosu; aducundu fructele cele mai bune si cele mai folositi6rie. O generatiune juna in asta directiune crescuta va cun6sce mai bine obligamentele sele, cá omu, crestinu, cetatiénu, cá membru alu natiunei si cá patriotu, si va avé si voia mai zel6sa de a impliní conscienciosu aceste detorintie.

6menii astufeliu educati voru fi mai adéverati crestini cá noi, mai strinsu voru observá in viétia lorú principiile sante si umane ale religiunei si ale moralului, voru fi mai iubitori si mai ajutatori ai deapropelii lorú; voru fi mai recunoscutori pentru binefaceri; se voru alipí mai caldurosu la religiunea lorú, fara se fia inse calbaziti de ur'a confessionale *); de se voru intelni cu conationali, nu voru mai intrebá inca si afora de beserica — ca suntu 6re aceea gr. cat. séu gr. orientali? ci consangenitatea nationala ii va fi unu destulu de valorosu titlu de dreptu, de ai privi pe toti fara deosebire de confessiune de frati dulci ai lorú; si in t6ta privint'a voru avé mai pucine erori, superstitiuni si vitiuri; nu voru fi bantuiti intr'atat'a nici de cangren'a prea debilitat6re a indiferentismului; servilismulu inca si mai pucinu lu voru cun6sce decatu noi; voru scí mai usioru a se insufletí pentru totu ce e bunu, nobilu si sublimu; in cauzele privit6rie la binele comunu mai arare-ori se voru lasá a se seduce de interesele egoistice private ori confessionale si de afectiunile si ambitiunile personali; nu voru invidiá meritulu initiativei de altii; nu se voru nesú a impedecá reusirea si celorú mai salutarie lucruri singuru numai pentru ca realizarea acelor'a nu ei, ci altulu, ba póte chiaru unulu, pre carele personalmente -lu urescu, a initiat'o; ci mai scutiti de asemenea slabitiuni pecat6se, vindecati de ból'a nepasarei, nesupusi nici acelel ambitiuni vane, cá se voiésca toti a fi numai conducatori, ér' soldatu de rondu mai nime-ne: voru tiené mai pre susu de t6te binele de

séma pruncii, béu dupa densele apa, manca lapte, casiu si alte mancari nepotrivate, dormu la sóre si se sc6la cu frigurile in spate. In bóla nu c6rca ajutoriulu medicului, nece acolo unde o potu face, si nece aceea cari potu portá si spase, ci se cureza cu rachiú, de multe ori inse crede singuru in ajutoriulu molitveloru ba si alu vrajit6reloru. Neingrigirea de sanetate este la poporulú nostru preste mesura batet6ria la ochi, deunde apoi, cercetandu si matriculele preotilorú nostri, ne vomu convinge, ca mortalitatea intrece in proportiune nefavorabile productiunea, altcumu spornica la romani. Mi stau mai multe date statistice la dispositiune spre a dovedí acésta asertiune. Aici aducu numai unu casu specialu. De curendu amu cercetatú protocolulu botezatilorú si mortilorú in comun'a M. — din comitatulu Cosiognei, si amu aflatu ca in restimpu de 3 ani s'au botezatu 136 prunci; si ca totu in acelasi restimpu a muritu 158 pers6ne, ér' in celea din urma 3 luni au muritu 35 pers6ne, precandu s'au nascutu numai trei prunci. E de insemnatu, ca n'a grassatu nece o epidemia. Ar' fi de doritu, ca atatu gimnastic'a catu si 6re-care medicina forense se se invetia in institutiele n6stre, ca junimea se creasca in roboarea trupului si ca, candu voru esi la viétia publica, mai cu séma preoti si dascali, se póta baremu spune poporului ca ce este priinciosu si nepriinciosu nanetatei?

L. V.

*) Celu ce si in viitoriu ar' mai continuá a calbazi inca si anim'a curata a junimei cu ura confessionale, unulu cá acel'a ar' merita se lu ajunga despretiulu séu blastemulu tuturorú 6menilorú buni, si de inima romana.

L. V.

obsce, si candu va fi vorb'a de natiune si patria, voru stá mai gat'a de a le aperá barbatesce, de a conlucrá zelosu pentru prosperarea si inflorirea acelor'a, si candu se va recere — voru aduce orce sacrificie pre altariulu acelor idoli sacri.

Pre langa aceste capetandu generatiunea juna prin o educatiune corespundietória inca si o crescere practica deplinu acomodata, recerintielor u acelor u cariere ce-si au alesu, si obicinuindu-se la o laboriositate si cumpetare si capetandu si o dezvoltare fisica mai vengiósa: tenerii asiá crescuti voru sei pretiuí mai bine valórea tempului, voru fi mai serguitori, mai muncitori, mai diliginti, mai cumpetati, mai pastratori si in tóta privinti'a mai deplinu pregatiti la sfer'a lor u de lucrare, cu carea au de a se cuprinde in viatia, voru poté mai îndelungatu si mai energiosu aduce la valóre capacitatile lor u spirituali si fizice, si voru fi totu atati'a membri folositori si ai familiei si ai societatei. —

O atare generatiune ar' fi apoi intr'adeveru o garantia sigura pentru unu venitoriu mai felice insusi alu patriei nóstre comune si ar' fi o basa solida pentru intarirea, inlforirea si conservarea si a natiunei nóstre iubite.

(Va urmá.)

Prea Onorate Domnule Redactore!

Sunteti rogati cu tóta onórea a dá la publicitate urmatóarele:

Gherl'a in 29 Martie 1873.

Societatea de lectura „Alexi-Sincaiana“ a junimei romane dela facultatea teologica din Gherl'a, din caus'a amentita in nr. 18 alu Gazetei Transilvaniei nu potú pana in momentul presente a-si raspunde celei mai strense si totu una data si celei mai placute detórnatie, de a-si esprime adeca sentiementele sale de recunoscintia si multiemire acelu on. publicu, care cu unu zelu atatu de neobositu si inftru unu numeru atatu de frumusu o onorá cu presenti'a la siedinti'a-i publica tienuta in 23 Februaru a. c. in catu acésta societate juna trebui se esperieze cu bucuria si se se convinga mai bene decatu ori si candu, ca ea este imbracisata cu caldura si spriginuta cu energia. La 7½ óre séra in diu'a amentita sal'a comitatului, care ni-o esoperase zelós'a intielegintia romana din Gherl'a, erá plena de unu publicu insemnatu statutoriu din o multime de protopopi si preoti romani precumu si din unu numeru frumusu de intieleginti romani de prin intréga dieces'a; asemene si o coróna de dame precumu si cei mai insemnati dintre cetatienii Gherlani. In fruntea adunarei erau Exc. Sa capulu bisericeii gr. cat. Dr. Ioanu Vancea Archiepiscopulu si metropolitulu Albei-Iulie, Illustritata Sa Mihailu Pavelu episcopulu Gherlei. — Trei comiti supremi anume: comitele Solnocului interiore alu Dobocai si comitele supremu alu cetatiloru Clasiu, Turd'a si Desiu. Doi Rvs. Dni canonici metropolitani din Blasiu si Rvs. Dni canonici din Gherl'a. Doi Rvs. Dni vicari foranei. Dupa ce diu' erá unu publicu atatu de splenditu adunatu in sala, s'a inceputu siedinti'a la 7½ óre sér'a si a duratú pana la 10 óre dupa programulu urmatóriu:

1. „Imnu nationalu“ cantatu de corulu vocalu.
2. „Cuventu de deschidere“ tienutu prin Cl. d. professoru Nicolau Moldovanu conducatoriulu societatii.
3. „Dómne braciulu Teu celu tare“ cantatu de corulu vocalu.
4. „Misteriulu sientiei omenesci“ disertatiune bisericesca; de Gregoriu Dragosiu. —
5. „Calusiarulu“ esecutatu pre flauta de Leone Cosbucu.
6. „Catra Daci'a“ poesie de Cristoforu Turtureanu, dechiamata de autoriu. —
7. „Nóu'a Calugaritia“ cantata de corulu vocalu.
8. „Mihailu Eroulu si cateva trasuri din faptele si luptele lui glorióse“ disertatiune istorico-nationale de Vasiliu Criste. —
9. „Piese si cantece dela Bucuresci“ esecutate pre flauta de Leone Cosbucu. —
10. „Movil'a lu iBurcelu“ balada popularia de V. Alesandri, dechiamata de Tiberiu Gaelu. —
11. „Tatarulu“ cantatu de corulu vocalu. —
12. „Cultur'a limbei romane“ disertatiune literaria de Petru Cab'a. —

13. „June de romanu“ cantatu de corulu vocalu. —

14. „Cuventu de inchidere“ tienutu prin Magnificentia Sa Stefanu Biltiu canonicu si supraveghiatoriulu societatiei. —

15. Corulu vocalu intónéza „Ramuri de olivi“.

In fine zelosulu si demnulu vicariu alu Silvaniei rv. dnu Demetriu Coroianu prin elocuintia-i cunoscuta tragundu atentiunea on. óspeti la scopulu ce-lu are societatea si aretandu, ca acal'a numai prin una stare bunisóra materiale si-lu póte ajunge, i-a îndemuatu se ne spriginéca intru ajungerea scopulu nostru; si intru adeveru, ca cuvintele-i petrudietórie au avutu efectulu doritu, ca-ci societatea cascigá cu aceea ocaziune o suma de 169 fl. v. a. dela urmatorii P. T. Dni: dela Eselenti'a Sa Dr. Ioanu Vancea Archi-Eppitu si Metropolitulu de Alb'a-Iulia 50 fl. Rv. D. Georgiu Moisilu vicariulu foraneu alu Rodnei 5 fl. Rvs. D. Demetriu Coroianu vicariulu foraneu alu Silvaniei 5 fl. Spectabilulu D. Dr. Vasiliu Popu procuroru regescu in Gherl'a 10 fl. M. O. D. Alesandru Silasi protopopu Bistritiei 5 fl. M. O. D. Vasiliu Popu protopopu in Santau 9 fl. M. O. D. Daniela Napoianu protopopu in Bicsadu 10 fl. M. O. D. Ioanu Popu protopopu in Vadu in Marmati'a 5 fl. M. O. D. Alesandru Gyenge protopopu, Dragomiresti 3 fl. M. O. D. Ahimpu Barbuleviciu protopopu in Borsia 2 fl. M. O. D. Mihailu Popu protopopu, Salisce 2 fl. M. O. D. Ioanu Muste protopopu in Sterciu 2 fl. O. D. Antoniu Covaciu preotu 2 fl. M. O. D. Alesandru Erdósi protopopu in Raci'sa 5 fl. M. O. D. Vasiliu Karácsonyi protopopu in Stremtura 5 fl. O. D. Nichi preotu in Cizeriu 1 fl. O. D. N. Miresianu preotu in Certeze 2 fl. O. D. Ioanu Olteanu preotu in Etsiaru 1 fl. O. D. Lupu 1 fl. O. D. Isai'a Tordai egumenu in Bicsadu 5 fl. M. O. D. Petru Branu protopopu in Satu-mare 1 fl. M. O. D. Antoniu Demianu protopopu in Negresci 2 fl. M. O. D. Alesandru Anderco protopopu in Borsi'a 3 fl. O. D. Chindrisiu preotu in Budesci 1 fl. M. O. D. Vasiliu Anderco protopopu in Batarciu 5 fl. O. D. Ioanu Dobosiu preotu in Singatagu 4 fl. O. D. Vasiliu Mustea jude procesualu 5 fl. Cl. D. Dr. Ioanu Lazaru directorele gimnasiale din Naseudu 2 fl. O. D. Ioanu Marcianu profesor gimnasiale in Naseudu 1 fl.; si 14 fl. v. a. dela alti barbatu generosi ale caroru pretiuite nume nu le scimu; tutororu acestoru contribuenti le esprimamu recunoscintia si multiemti'a cea mai profunda pentru ca au benevoitu a ne sprigini in intreprederea nóstra. —
Vasiliu Crise Stefanu Rebreanu m. p. presiedinte. not. cosp.

Confederatiunea latina

si

Bibliotec'a latino-romana in Rom'a

Scumpe concetatiune!

Te rogu se publici in acreditatulu D. Tale diuariu avisulu ce urméza. Primesee atc.

Craiov'a, 8 Aprile 1873.

Dr. I. G. Dragescu.

Antagonismulu intre cele trei mari rase europene nice-una-data nu fú pronuniatu cá si adi.

Germanismulu, beatu de sangele ce beuse, viséza nóua conciste pre contulu Romanismulu; — Slavismulu retrasu in visúnea sa, se prepara in asceptarea dilei dorite, in care, asemenea unei lavine, ce cadindu de pre piscurile muntelui-Albu nemicesce totu ce-i stá in cale, va cadé asupra Europei, — Latinismulu in parte -si dischide nóue rane, inainte d'a fi inchisu pre cele vechie, in parte dórme.

Pericolulu e mai amenintatoriu pentru Latinismu, si chiaru elu se ingrisesce mai pucinu.

In midioloculu unei asiá triste situatúni, in vederea unui presinte umilitoriu, si a unui venitoriu negru, unu fiu alu Mamei-Patrie, alu Italiei, concepú o nobile si divina idea „Confederatiunea raselor u latine.“

Acésta idea fú dezvoltata in opulu pré importante tiparitu in Turinu sub titulu „La Nuova Carta d'Europa,“ si in diarulu „La Confederatione latina.“ Opulu „Nou'a carta a Europei“ de Enrico Amante, speru se o potu oferi romaniloru in traductiune, impreuna cu unu altu opu interesante „L'alliance latine“ de Orsini.

Diariulu „Confederatiunea latina“ intra in alu treilea anu alu existintiei sale. Nice unu jurnalulu nu si-a impusu o misiune mai santa, unu latinu nu si-a alesu unu apostolatu mai sublime cá au-

torele „Nouei carti a Europei“, si cá redactorele „Confederatiunei latine.“

„Confederatiunea latina“ ese in Macerata (Italia) si costa la anu 4 franci in argintu, séu duoi fiorini in bancnote austriace.

Confratele Brutu Amante, directorele diariului in cestiuene, concepú una alta idea mare: „fundarea unei bibliotece latino-romane in Rom'a.“

Prin urmare tóte cartile ce i se voru tramite, voru fi anunciate in jurnalulu si depuse in bibliotec'a latino-romana, care va cuprinde tóte opurile posibili antice si moderne ale tuturor natiuniloru de ras'a latina.

Atatu „Confederatiunea latina“, catu si „Bibliotec'a latino-romana“ mi-place a sperá ca voru fi imbracisiate si sustienute cu caldura de catra romani.

Eca si adres'a diariului:

Al Signore

Bruto Amante

Itali'a

Macerata

(Marche).

Diarietele romane suntu rogata se publice acestu avisu.

Statutu*)

pentru comun'a (N. N.) facutu in sensulu legii comunali. (Art. de lege XVIII de la anu 1871.)

CAPU I.

Despre adunarea reprezentantiei comunali.

§ 1. Representanti'a comunale tiene de regula dóue adunari generali pre anu: un'a in óre-care din cele d'antaie diece dile ale lunei Februaru, pentru esaminarea compturilor (socóteloru) din anulu trecutú; si alt'a, in óre-care din cele d'antate diece dile ale lunei Augustu pentru staveritea si votarea budgetulu comunalu pre anulu proximu urmatoriu.

In aceste adunari ordinare, afara de obiectele memorate aci, se voru pertractá si alte obiecte ce cadu in compentinti'a reprezentantiei comunali.

§ 2. Adunari generale estraordinaria se potu tiené dupa impregiurari de atate-ori, de cate-ori primariulu (judele) ori in sa-si reprezentanti'a, séu ¼ din membrii ei, o vedu necessaria.

§ 3. Despre terminulu adunarei generali ordinare séu estraordinarie, si despre obiecte e detorriu a insciinti'a pre membrii reprezentantiei celu pucinu cu 24 de óre inainte de terminulu adunarei.

§ 4. Despre terminulu adunariloru, si despre obiectele la ordinea dilei, membrii reprezentantiei se insciintiéza prin cerculariu, care unu servitoriu alu communei lu-va portá pe la locuinti'a fia-carui membru; ér' membrulu séu altulu din famili'a lui, va insemná datulu si vis'a.

§ 5. Presiedinte ordinariu alu adunariloru, este primariulu (judele); ér' in casu de impiedecare, acelu juratu, care e insarcinatu cu officiuulu de primariu substitutu (§ 14.)

Casulu de esceptiune de la acésta regula, e normatu in § 85 alu legii comunali.

§ 6. Protocótele adunariloru generali le redactéza notariulu; ele se autentica séu in diu'a adunarei, séu celu multu in diu'a urmatória; si séu de catra in sa-si reprezentantia, séu prin o comisiune insarcinata anume pentru acest'a.

§ 7. Membrii presenti ai reprezentantiei, se voru insemná totu-de-un'a in capulu protocolulu adunarii.

Asemenea se va insemná in finea protocolulu clausul'a si datulu autenticarii; si apoi se va subscria de primariulu, de notariulu si de membrii presenti la autenticare.

§ 8. Obiectele la ordinea de di pentru adunare, fia ordinaria ori estraordinaria, le stabilesc presiedintele.

Referinte séu reportoru este norariulu.

Acestu-a, candu -si face referat'a séu reportulu, e detorriu a face atentu pre presiedintele si

*) Acestu statutu s'a facutu pentru comunitatile din districtulu Zarandului si fiindu ca in poterea legii tóte comunitatile au dreptulu d'a-si face inse-si statutululu lor u, publicamu si noi anume acestu statutu, cá se servéca de materia pentru alte districte (comitate) romanesce, unde inca trebuie se se face asemené statutu. Red.

pre membrii reprezentantiei la legile in vigore si la ordinarile mai inalte, relative la obiectulu de sub referata; si deca, pre langa tote reflexiunile sale reprezentanti'a ar' fi rezoluta a lua conclusiuni contrarie aceluor legi si ordinarilor, si nu s'ar, gasi cinci membri, cari se cera votu nominalu: in acestu, notariulu pentru responsabilitatea sa, este indreptatitu a insemna in protocolu, cum-ca si-a facutu reflexiunile sale.

§ 9. Afara de obiectele puse prin presedintele la ordinea dilei, adunarea generale ordinaria pote consulta si asupra altoru obiecte, seu motiuni independinti de obiectele puse la ordinea dilei; aceste motiuni inse, numai dupa intervalu de 24 ore se voru poté desbata, si decide asupra lor.

§ 10. Membrii primariei comunali (judele, juratii, notariulu, tutorulu orfanalu) au votu in adunarile generali chiaru si in casulu, candu ei altmintrea n'ar' fi membri alesi seu virili ai reprezentantiei.

Nu voru avé votu inse in cauzele, unde personalminte voru fi interesati.

§ 11. Adunarile reprezentantiei suntu publice. Siedintiele adunarilor le deschide si inchide presedintele. Elu conduce desbaterile, si face a se observá regulamentul. Elu are dreptulu si detorinti'a a scóte pe auditoriu din sala, deca acestu-a si dupa admonitiune ar' insiste a conturbá liniscea. Asemenea are dreptulu si detorinti'a a chiama pe vorbitoriu a se tiené in obiectu;

si deca vorbitoriu totusi s'ar' abate din obiectu, seu ar' vatemá bun'a cuviintia, presedintele 'lu chiama la ordine; si deca neci acest'a n'ar' folosi, ei ea cuventulu.

§ 12. Care ar' intrebuintia expresiuni vatematorie pentru adunare seu pentru unu membru ore-care alu ei, acelu-a trebuie se si-le revoce numai decatu si inainte de a se face motiune de punere sub acusa pentru violare de scaunu; la din contra, elu va fi pedepsitu de adunare cu amenda de la 1 fl. pana la 15 fl. v. a. fara se aiba dreptu de recursu.

Acea amenda se va esecuta pre cale administrativa in favorulu fondulu seraciloru din communa.

Asupra motiunei de punere sub acusa pentru violare de scaunu, cu intrerumperea obiectulu in discussiune, se decide numai de catu. Mai antaiu se voteza asupra intrebării, deca acusatulu e vinovatu ori ba? si apoi asupra quantulu de amenda.

§ 13. Discutata o cestiune, si ne mai voindu a vorbi nime, presedintele enuncia votulu dupa numerulu vorbitoriloru pentru seu contra.

Candu inse cinci membri ceru votisare nominale' seu candu este vorb'a de a instraina averea comunale, seu de a o insarcina, seu de a inchieia contracte onerose, seu de a contracta vreunu imprumutu: atunci presedintele totu-de-un'a e detoriu a supune cestiunea la votisare nominale. (Va urma).

Noutati diverse.

Convocare!

In adunarea cercuale ordinaria a despartimentului II (districtulu Fagarasiului, scaunulu Cohalmului si Cincului mare) alu Asociatiunei tranne romane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu, decursa in 11 Fauru a. c. la Cincumare, s'a fostu decisu, ca prosim'a adunare generale extraordinaria — se se tiena in 18 Maiu 1873 c. n. la Zernesci. —

Deci in tenorea acestui concludu si urmarea § 10 din regulamentul respectivu, se invita prin acesta — cu deosebire — membrii despartimentulu, a participa in diu'a amentita la siedintiele adunarei memorate. —

Subcomitetulu despartimentulu II alu Asociatiunei tranne romane etc.

Fagarasiu in 6 Aprile 1873.

Alexandru Micu Petru Popu
directore. notariu.

Nr. 2561/1873.

Publicare.

In urm'a ordinariei ministeriali din 15 Februaru a. c. Nr. 5738/1873 se face publicu cunoscutu, ca institutul de aici pentru vindecarea ochiloru, care susta si acum, se deschide numai la 15 Maiu 1873, er' nu ca mai nainte, la prim'a.

Brasiovu 16 Aprilie 1873.

Magistratulu urbanu si districtuale.

Edictu.

Maria Fogarasi din Tirimia, casatorita cu D. Stefanu Ventulu din Rusi-Munti in districtulu Nasaudului, care dupa una conlocuire de mai multi ani, l'au parasitu cu necredintia acumu de 3 ani de dile, fara ca se i se scia ubicatiunea, prin acesta se provoca, ca in terminulu prescriu in lege, de unu anu si una di, dela a 3 publicare a edictulu se se presentia la subscrisulu scaunu protopopescu, ca-ce la din contra processulu divortiale incaminatu de catra parasitulu ei barbatu se va pertracta de catra forulu matrimoniale competente in sensulu canóneloru si alu legiloru vigenti si fara de densa.

Nasifaleu 11 Aprilie 1873.

2-3

Iacobu Popu
vice-protopopu in tractulu Budacului romanu.

Cas'a de coptu panae

(beckeria) in Scheiu nr. 1367 se afla de vendiare din mana libera. Mai deaprobe se face intrebare la proprietariulu in strada franciscaniloru nr. 633.

Cursurile

la bursa in 29 Aprile 1873 sta asia:

	fl.	cr.	v. a.
Galbini imperatesci	—	—	—
Napoleoni	8	73 1/2	"
Augsburg	107	85	"
Londonu	109	—	"
Imprumutulu nationalu	72	70	"
Obligatiile metalice vechi de 5%	70	30	"
Obligatiunile rurale ungare	80	—	"
" temesiane	77	25	"
" transilvane	77	—	"
" croato-slav.	81	—	"
Actiunile bancai	102	25	"
" creditulu	824	75	"

Resultatele operatiuniloru

Institutulu de creditu si economii „ALBINA“ din Sibiuu

in primul patrariu de anu dela 1 Ianuariu pana in 31 Martiu 1873.

I. REUNIUNI DE CREDITU.

	fl.	cr.
Cu finea lui Dec. a. tr. se aflara in legatur'a reuniuniloru de creditu	150041	50
1628 participanti cu unu creditu preste totu de in decursulu patrariulu I se mai primira	35151	67
242 cu unu creditu de prin urmare in patrariulu I au fostu in legatur'a reuniuniloru de creditu	185193	17
1870 participanti cu unu creditu totalu de	7368	18
2 participanti repasira si din imprumute se replatira remanu deci cu 31 Martiu	177824	99
1868 participanti cu unu creditu preste totu de Fondulu de garantia alu reuniuniloru cu 31 Martiu 1873 e de	37382	75

II. DEPOSITE SPRE FRUPTIFICARE.

Starea depositeloru cu finea lui Decembre a. trecutulu era de	26173	87
In decursulu cuartalulu I s'au depusu	29283	80
astu-modu starea totale a depositeloru in patrariulu I	55457	67
In decursulu cuartalulu I se redicara	5969	01
Starea loru cu finea lui Martiu	49488	66

III. OPERATIUNI DE ESCOMPTU.

Starea portfoiulu de schimburi (cambie) cu finea lui Decembre era de	48206	12
99 bucati in suma de In decursulu trimestrulu I a. c. se mai escomptara	116404	20
199 bucati in suma de prin urmare starea totale a portfoiulu in patrariulu I fu de	164610	32
298 bucati schimburi in valóre de In decursulu cuartatulu se rescumperara si reescomptara	86984	32
98 bucati schimburi in suma de astu-modu resulta cu 31 Martiu 1873 o stare a portfoiulu de	77626	—
200 bucati schimburi in suma de	—	—

IV. OPERATIUNI DE LOMBADU.

Starea imprumuteloru de lombardu a fostu cu finea lui Decembre a. trec. de	930	—
In decursulu patrariulu I se mai acordara	1360	—
astu-modu starea totale a acestoru imprumute fu de	2290	—
se replatira in decursulu trimestrulu	700	—
prin urmare starea imprumuteloru de lombardu cu finea lui Martiu e de	1590	—
Revirementulu cassei la centrala in cele trei luni fu preste totu de	331313	58

Statulu generalu cu 31 Martiu 1873.

I. In numerariu	4858	38
II. In oblegatiuni dela participanti	177824	99
III. Portfoiulu de schimburi (cambie)	77626	—
IV. Lombardu (imprumuturi pe efecte)	1590	—
V. In harthii de valóre	10332	72
VI. Moneta	1044	73
Totalulu	273276	82

Directiunea institutulu.